

Analiza nefinancijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj: studija slučaja

Somborac, Lara

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:938293>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU ODSJEK ZA
KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ KULTURA, MEDIJI I
MENADŽMENT

LARA SOMBORAC

**ANALIZA NEFINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U REPUBLICI
HRVATSKOJ: STUDIJA SLUČAJA**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc.dr.sc. Marija Šain

Sumentor: Maja Haršanji, asistentica

Osijek, 2022.

JOSIP JURAJ STROSSMAYER UNIVERSITY OF OSIJEK THE ACADEMY
OF ARTS AND CULTURE IN OSIJEK DEPARTMENT OF CULTURE,
MEDIA AND MANAGEMENT
UNIVERSITY UNDERGRADUATE STUDY OF CULTURE, MEDIA AND
MANAGEMENT

LARA SOMBORAC

**ANALYSIS OF NON-FINANCIAL REPORTING IN THE REPUBLIC
OF CROATIA: A CASE STUDY**

FINAL PAPER

Osijek, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je

moj _____ rad diplomski/završni

pod

naslovom

te

mentorstvom

_____ rezultat

isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis

SAŽETAK

Nefinancijsko je izvještavanje proces objavljivanja i pripreme nefinancijskih informacija o učinkovitosti poduzeća u pogledu okoliša i društvene odgovornosti. Polazi od mjerenja fizičkih pokazatelja učinkovitosti poduzeća u navedenim područjima, ali uključuje i njihovu financijsku kvantifikaciju mjerenjem, primjerice, troškova okoliša, ulaganjem u programe obuke i usavršavanje radnika i dr. Za razliku od financijskog izvještavanja, nefinancijsko izvještavanje nije strogo uređeno već je preporuka da ga se uskladi s odabranim međunarodnim smjericama ili standardima. U radu se teorijski obrađuje pojam nefinancijskog izvještavanja, njegove važnosti, prednosti, direktive i smjernice te povezanost nefinancijskog izvještavanja i održivog razvoja.

Nadalje, naglasak se stavlja na nefinancijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj (RH) pri čemu se analiziraju nefinancijska izvješća četiriju poduzeća koja posluju na području RH u 2020. godini.

Cilj i svrha završnoga rada je objasniti što je to nefinancijsko izvještavanje, koja je njegova važnost te provesti studije slučaja na primjeru poduzeća koje provode nefinancijsko izvještavanje.

KLJUČNE RIJEČI: nefinancijsko izvještavanje, društvena odgovornost, međunarodne smjernice, održivi razvoj, analiza.

ABSTRACT

Non-financial reporting is the process of publishing and preparing non-financial information about the company's efficiency in terms of environmental and social responsibility. It starts from the measurement of the physical indicators of the company's efficiency in the mentioned areas, but also includes their financial quantification through the measurement of, for example, environmental costs, investments in training and development programs for workers, etc. Unlike financial reporting, non-financial reporting is not strictly regulated, but rather a recommendation to align it with selected international guidelines or standards. The paper deals theoretically with the concept of non-financial reporting and its importance and advantages, directives and guidelines and connection between non-financial reporting and sustainable development.

Furthermore, emphasis is placed on non-financial reporting in the Republic of Croatia, whereby the non-financial reports of four companies operating in the Republic of Croatia in 2020 are analyzed.

The aim and purpose of the final paper is to explain what non-financial reporting is, what is its importance, and to conduct case studies based on examples of companies that practice non-financial reporting.

KEY WORDS: non-financial reporting, social responsibility, international guidelines, sustainable development, analysis.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE.....	2
2.1. Razvoj nefinancijskog izvještavanja.....	3
2.2. Međunarodni okvir za razvoj nefinancijskog izvještavanja.....	5
3. VAŽNOST I PREDNOST NEFINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA	8
3.1. Motivi nefinancijskog izvještavanja	9
3.2. Nefinancijsko izvještavanje i održivi razvoj.....	10
3.2.1. Održivi razvoj	10
3.2.2. Povezanost nefinancijskog izvještavanja i ciljeva održivog razvoja	13
4. NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	14
5. ANALIZA NEFINANCIJSKIH IZVJEŠĆA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2020. GODINI	16
5.1. Odabir uzorka i metodologija istraživanja.....	16
5.2. Analiza nefinancijskih izvješća.....	16
5.2.1. Hrvatska elektroprivreda (HEP) d.d.	16
5.2.2. HŽ Infrastruktura D.O.O.....	20
5.2.3. Ericsson Nikola Tesla	24
5.2.4. Grupacija Đuro Đaković	28
6. ZAKLJUČAK	31
7. LITERATURA	32

1. UVOD

U ovome radu obrađuje se tema nefinancijsko izvještavanje. Sve više poduzeća objavljuje svoje nefinancijske izvještaje, a nefinancijsko izvještavanje od dobrovoljnosti postaje obveza, što govori o njegovoj važnosti. Nefinancijsko izvještavanje obuhvaća informacije o mjerama koje utječu na razvoj poslovanja i rezultat. Također, obuhvaća učinke poslovanja iz područja okoliša i društva, potrebne alate za razumijevanja razvoja, poslovnih rezultata, položaja trgovačkog društva te učinaka njegovih aktivnosti. S pojmom nefinancijskog izvještavanja povezuju se pojmovi „izvještavanje o održivom razvoju“, „izvještavanje o društveno odgovornom poslovanju“, „izvještavanje o stanju okoliša“, „izvještavanje o zaštiti okoliša“, „trobilančno izvještavanje“ (Puljiz, 2021; Krivačić i Antunović, 2018:1). Također, govori se o razvoju nefinancijskog izvještavanja te njegovom međunarodnom okviru za razvoj.

Nadalje, navode se važnosti, prednosti i motivi nefinancijskog izvještavanja. Također, u ovome se poglavlju govori o održivom razvoju te na koji je način nefinancijsko izvještavanje povezano s ciljevima održivog razvoja.

U posljednjem poglavlju teorijskog dijela rada stavljen je naglasak na nefinancijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj.

Slijedom navedenog, provode se studije slučaja na temelju primjera poduzeća koja prakticiraju nefinancijsko izvještavanje. Analiziraju se nefinancijska izvješća četiriju poduzeća iz 2020. godine.

2. NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE

„Počeci intenzivnijeg razvoja nefinancijskog izvještavanja sežu u 80-te godine prošlog stoljeća. Globalni problemi koji su uključivali klimatske promijene, onečišćenja okoliša, uskratu ljudskih prava i ekonomsku krizu potaknuli su javnu raspravu o poslovanju velikih kompanija te potrebu za buđenjem njihove svijesti o odgovornosti u poslovanju, transparentnosti i održivosti. Pod pritiskom globalnih nevladinih organizacija po prvi puta pojavljuju se njihovi izvještaji o održivosti.“ (Omazić *et al.* 2020:8).

„Izvještavanje o održivosti znatnije se razvija od sredine 1990-ih godina. Pokreću se međunarodne inicijative za promoviranje nefinancijskog izvještavanja, od kojih je najpoznatija Globalna inicijativa za izvještavanje (*engl. Global Reporting Initiative – GRI*), osnovana 1997. godine, koja je prva razvila sveobuhvatan okvir za izvještavanje o održivosti.“ (Krivačić i Antunović, 2018:2). „Međunarodna organizacija za standardizaciju (*engl. International Standardization Organization – ISO*) objavljivanjem smjernica za društvenu odgovornost „ISO 26000“, 2004. godine, organizacijama daje upute o osnovnim načelima društvene odgovornosti, prepoznavanju društvene odgovornosti i suradnji s dionicima, ključnim temama i pitanjima koji se odnose na društvenu odgovornost i načinima integracije društveno odgovornoga ponašanja u organizaciju.“ (Krivačić i Antunović, 2018:2).

Nefinancijsko izvještavanje poteklo je iz društveno odgovornog poslovanja (DOP-a) i otkrivanja okoliša kako bi se omogućila složena komunikacija s različitim dionicima. „O DOP-u govorimo kada neka tvrtka, iznad strogo zakonom propisanih obaveza, integrira brigu za okoliš i društvo u sustav donošenja odluka.“ (Hrvatska gospodarska komora).

„Nefinancijsko izvještavanje proces je izrade informacija o razini ekonomske, okolišne i društvene odgovornosti nekog poduzeća te objavljivanja zasebnog izvještaja, ili izvještaja integriranog s godišnjim izvješćem, kojim se mjere rezultati poslovanja poduzeća, a namijenjen je unutarnjim i vanjskim korisnicima poduzeća. Prezentirajući utjecaj poduzeća na okoliš te brigu o zaposlenicima, potrošačima i ostalim sudionicima, ono nadopunjuje i poboljšava kvalitetu financijskih informacija prezentiranih u godišnjim financijskim izvještajima te iskazuje strateške vrijednosti poslovanja.“ (Puljiz, 2021:3).

Krivačić i Antunović (2018:3) opisuju nefinancijske izvještaje kao javne izvještaje poduzeća koji svojim unutarnjim i vanjskim dionicima predočavaju korporativnu poziciju i sve aktivnosti vezane uz ekonomsko, okolišno i društveno područje, odnosno nastoje opisati kako poduzeće doprinosi održivom razvoju.

„Nefinancijsko izvještavanje, pojednostavljeno rečeno, oblik je transparentnog izvještavanja u kojem tvrtke formalno otkrivaju određene informacije koje nisu povezane s njihovim financijama, uključujući informacije o ljudskim pravima. Pomaže organizacijama u mjerenju, razumijevanju i komuniciranju utjecaja na ljudska prava, kao i postavljanju ciljeva i učinkovitijem upravljanju promjenama. Izvještavanje o ljudskim pravima čini jedan od četiri koraka dubinske analize ljudskih prava, koja se ovdje istražuje.“ (National Action Plans on Business and Human Rights, 2019). Kuzmina-Merlino i Kotane (2012:2) u svome radu navode kako i intelektualni kapital uključuje određeni skup nefinancijskih pokazatelja, primjerice intelektualni je kapital dio nematerijalne imovine. Nematerijalna imovina uključuje intelektualni kapital (patenti, licence) i ostalo intelektualno vlasništvo (znanje, predanost, motivacija). Prema autorima Balluchiju, Lazziniju i Torelliju (2021:5) da bi izvješće bilo vjerodostojno za objavljivanje, bitna je njegova kvaliteta. Kako navode, visokokvalitetno objavljivanje sastoji se od četiriju svojstava: povezanosti, iscrpnosti, razumljivosti i odgovornosti.

2.1. Razvoj nefinancijskog izvještavanja

„Obveza izvještavanja o nefinancijskim utjecajima pojavila se paralelno s još nekoliko važnih programa, paketa legislative i strategija, od kojih je najvažnija Direktiva 2014/95/EU izglasana 2015. godine. Iako su ovi procesi globalni, najznačajniji pomaci događaju se upravo u Europskoj uniji koja se prometnula u predvodnicu primjene načela održivog razvoja.“ (Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, 2020:3). „Iako su Smjernice za izvještavanje izvorno pripremljene za potrebe poslovnog sektora, u pripremanju svojih izvještaja, njima se služe i javne ustanove i neprofitne organizacije. Ovaj dokument daje sažeti pregled GRI¹ Standarda te se može koristiti kao prateći dokument za one organizacije koje izvještavaju, u kojem će na jednostavan i pregledan način moći odrediti koje teme za izvještavanje su najvažnije za njihovu organizaciju, s obzirom na tržište, sektor u kojemu ona djeluje i način poslovanja.“ (Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, 2020:3). „No, najvažniji strateški dokument koji uređuje ovo područje je Program 2030 Ujedinjenih naroda koji je sažet u 17

¹ GRI Standardi novi su oblik nefinancijskog izvještavanja te predstavljaju najbolju svjetsku praksu i daju temelje za izvještavanje kakvo će se zahtijevati od poduzetnika. Nastali su dijalogom s mnogobrojnim *stakeholderima* i širom javnosti kako bi u najvećoj mjeri zadovoljili potrebe donositelja odluka, investitora i tržišta. (Institut za društveno odgovorno poslovanje)

Globalnih ciljeva održivog razvoja (COR). Obveza doprinosa ostvarenju ovih Ciljeva, osim na zemlje članice Ujedinjenih Naroda (UN), postavljena je i na poslovne organizacije. Posljedica je da osim što države imaju obvezu izvještavanja o doprinosu provedbi COR-ova na petogodišnjem planu, sve je više poslovnih organizacija koje izvještavaju o doprinosu ostvarenju pojedinih Ciljeva.“ (Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, 2020:3). „Kako bi napravila kvalitetne izvještaje, poduzeća moraju razumjeti svoje nefinancijske utjecaje te zašto i na koji način njima trebaju upravljati. Stoga je važno da se pripremi izvještaja ne pristupa odostraga, prikupljanjem konkretnih podataka o emisijama, količinama potrošenih resursa i energije, količinama nastalog otpada te drugim objavama koje prikazuju materijalne posljedice nefinancijskih utjecaja. Umjesto toga, poduzeća moraju krenuti sa strateške razine i dobro promisliti koje su to ključni utjecaji poslovnih procesa u kojima sudjeluju.“ (Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, 2020:4). „Ovo je proces koji najviše sličí procesu strateškog planiranja koji se sastoji od razumijevanja ulaznih i izlaznih parametara procesa, ključnih rizika koji mogu nastati promjenom uvjeta te aktivnostima koje se mogu poduzeti kako bi se ovim rizicima upravljalo. Posljedica ovog procesa promišljanja rezultirat će razumijevanjem materijalnih tema iz perspektive održivosti, a ovaj popis tema upravo predstavlja sadržaj budućeg izvještaja o nefinancijskim utjecajima.“ (Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, 2020:4).

„KPMG-ovo istraživanje iz 2002. godine na uzorku od 250 top trgovačkih društva prema ljestvici časopisa Fortune ukazuje na stalno povećanja broja američkih trgovačkih društva koje izvještavaju o korporativnoj odgovornosti. Te godine je 45% trgovačkih društva objavilo izvješće vezano za ekologiju, društveni angažman i održivost, za razliku od 1999. godine kada ih je bilo samo 35%. Navedeni izvještaji su najčešće dio njihovog godišnjeg izvještaja korporacije koji su se s vremenom sve češće objavljivali zasebno.“ (Vuković, 2019:16).

„Vrste nefinancijskog izvještaja koje se najčešće koriste u poslovnoj praksi su: Izvještaj o društvenoj odgovornosti, Izvještaj o održivosti i Integrirani izvještaj. U Izvještaju o društvenoj odgovornosti navode se društveni i okolišni utjecaj, utjecaj upravljanja poduzećem bez financijskih pokazatelja uspješnosti poslovanja. Nadalje, Izvještaj o održivosti sastoji se od ekonomskih, okolišnih i društvenih utjecaja uzrokovanih svakodnevnim poslovnim aktivnostima. Integrirani izvještaj daje pristup izvještavanju dionika poduzeća za veću kvalitetu informacija te produktivniju raspodjelu kapitala.“ (Vukić, 2015:48).

2.2. Međunarodni okvir za razvoj nefinancijskog izvještavanja

Europska komisija je u strategiji Europske unije o društveno odgovornom poslovanju iz listopada 2011., pod nazivom „Ažurirana strategija Europske unije o društveno odgovornom poslovanju za razdoblje 2011. – 2014.“, objavila da će „predstaviti prijedlog o transparentnosti podataka o socijalnim i okolišnim pitanjima koje pružaju društva iz svih sektora“. Prijedlog Direktive o nefinancijskom izvještavanju objavljen je 16. 4. 2013., a 26. 2. 2014. Europski parlament i Vijeće Europe postigli su politički dogovor o odredbama Direktive – odredbe o nefinancijskom izvještavanju činit će sastavni dio „računovodstvene direktive“ (2013/34/EU), usvojene 26. 6. 2013. (HUP, 2014).

Od 1. 1. 2017. ili tijekom navedene kalendarske godine nefinancijsko izvještavanje za subjekte od javnog interesa u Republici Hrvatskoj, s više od 500 zaposlenih osoba, postaje obvezno. Zakonski okvir izvještavanja čine Zakon o računovodstvu i Direktiva 2014/ 95/ EU. Prema Direktivi 2014/ 95/ EU Europskog parlamenta i vijeća od 22. 10. 2014. određena trgovačka društva obvezna su uz financijske izvještaje objaviti i nefinancijske informacije. Direktiva 2014/ 95/ EU govori o izmjeni Direktive 2013/ 34/ EU, usvojene 26. 6. 2013., u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih poduzeća. (EUR-Lex, pristup zakonodavstvu Europske Unije).

Krivačić i Antunović (2018:4) objašnjavaju da se pod nefinancijskim izvještajem podrazumijeva objavljivanje svih informacija o utjecaju poduzeća na okoliš i društvo izradom izvještaja o društvenoj odgovornosti ili izvještaja o održivosti poduzeća.

„Prema Direktivi 2014/ 95/ EU i Direktivi 2013/ 34/ EU obveznici sastavljanja i objavljivanja nefinancijskih izvještaja su velika poduzeća čiji neto promet iznosi više od 40 milijuna eura te subjekti od javnog interesa kao što su osiguravajuća društva, kreditne institucije i drugi subjekti od javnog interesa koje zbog svojih aktivnosti, veličine ili broja zaposlenih kao takve definira zemlja članica.“ (Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, 2020:4).

Prema Krivačiću i Antunoviću (2018:4) obveznici sastavljanja nefinancijskih izvještaja su velika poduzeća i subjekti od javnog interesa, tj. oni koji na datum bilance premašuju dva od tri kriterija s obzirom na vrijednost imovine, ostvareni prihod i prosječan broj zaposlenika. Navedeni subjekti od javnog interesa definirani su Zakonom o računovodstvu i uključuju društva čijim se vrijednosnim papirima može trgovati na uređenom tržištu kapitala bilo koje države članice EU, banke, stambene štedionice, društva za osiguranje, mirovinskih fondova, burze i dr.

„Direktiva je usmjerena na velika poduzeća i grupacije, što je u skladu s načelom „mislimo najprije na male“ (engl. *think small first*), primjena kojeg za cilj ima smanjiti malim i srednjim poduzetnicima ukupni regulatorni teret na europskoj i nacionalnoj razini.“ (Krivačić i Antunović, 2018:4). „Direktiva od poduzeća zahtijeva da opišu svoj poslovni model, ishode i rizike usvojenih politika vezanih uz obvezne teme, te ih potiče da se pritom vode poznatim izvještajnim okvirima kao što su: Globalna inicijativa za izvještavanje (GRI), Sustav za upravljanje okolišem i neovisno ocjenjivanje (EMAS), Globalni sporazum Ujedinjenih naroda (UNGC), Vodeća načela o poduzetništvu i ljudskim pravima za provedbu okvirnog programa UN-a „Zaštita, poštovanje i pomoć“, Smjernice za multinacionalna društva Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), norma ISO 26000 Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), Tripartitna deklaracija o načelima koja se odnose na multinacionalna društva i socijalnu politiku Međunarodne organizacije rada (ILO) ili drugi priznati međunarodni okviri.“ (Krivačić i Antunović, 2018:4). „Vezano uz sadržaj izvješća, Direktiva nalaže da u pogledu okolišnih pitanja ono treba sadržavati pojedinosti o aktualnim i predvidljivim učincima poslovanja poduzeća na okoliš te prema potrebi na zdravlje i sigurnost, uporabu obnovljivih i/ili neobnovljivih izvora energije, emisiju stakleničkih plinova, uporabu vode i onečišćenje zraka.“ (Krivačić i Antunović, 2018:4). „Nadalje, u pogledu društvenih i kadrovskih pitanja informacije u izvješću trebaju se odnositi na mjere poduzete radi jamčenja jednakosti spolova, provedbe temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada, uvjeta rada, socijalnog dijaloga, poštivanja prava radnika na informacije i savjetovanje, poštivanja prava sindikata, zdravlja i sigurnosti radnika na radu te dijaloga s lokalnim zajednicama i/ili na mjere poduzete radi osiguravanja zaštite i razvoja tih zajednica. U pogledu ljudskih prava te borbe protiv korupcije i podmićivanja, nefinancijske informacije trebaju obuhvaćati podatke o sprečavanju kršenja ljudskih prava i/ili važećim instrumentima za borbu protiv korupcije i podmićivanja. Prema načelu „izvještavaj ili objasni“ (engl. *report or explain*), ako poduzetnik ne provodi mjere povezane s navedenim aspektima, u nefinancijskom izvještaju treba objasniti zašto ih ne provodi.“ (Krivačić i Antunović, 2018:5). „Izvještaj o društvenoj odgovornosti ili izvještaj o održivosti poduzeća uključuje analizu tri područja društveno odgovornog poslovanja: ekonomsko, okolišno i društveno.“ (Krivačić i Antunović, 2018:5).

Begić (2016:14) u svome radu ističe da je prema st. 25. Direktive 2013/ 34/ EU cilj izvještavanja o nefinancijskim informacijama ili izvještavanja o društvenoj odgovornosti povećati efikasnost i usporedivost poduzetnika. Međutim, međunarodnim okvirima za izvještavanje i Direktivom poduzetnici i dalje zadržavaju pravo izvještavanja samo onih

informacija koje ne nanose štetu poslovnom položaju njihova poduzeća, što znači da u većini slučajeva poduzeća objavljuju samo pozitivne činjenice i postignuća.

Nadalje, sukladno Direktivi 2014/ 95/ EU, cilj je nefinancijskog izvještaja prepoznati i izvijestiti o utjecajima i rizicima te povećati povjerenje dionika (ulagača i potrošača) u trgovačkim društvima od javnog interesa. Objavljivanje nefinancijskih informacija pomaže u mjerenju, praćenju i upravljanju poslovnim rezultatima te utjecajem navedenih na društvo.

„Direktiva zahtijeva javnu objavu dokumenata kao što su godišnji izvještaj, izvještaj o održivosti i integrirane izvještaje koje uključuju sljedeće aspekte, a koja osiguravaju prepoznavanje rizika poslovnih aktivnosti društva na pitanja koja pripadaju kategorijama: pitanja okoliša, društvena i socijalna pitanja vezana uz zaposlenike, poštivanje ljudskih prava, antikorupcijski program i podmićivanja te pitanje raznolikosti u upravnim tijelima. Objava mora sadržavati opis poslovnog modela društva, opis prihvaćenih politika povezanih s gore navedenim pitanjima, njihovi ishodi, rizici povezana s poslovanjem društva i relevantni ključni pokazatelji uspješnosti određenog dijela poslovanja (kao što je navedeno u nefinancijskoj Direktivi).“ (Vuković, 2018:12). Prema Zakonu o računovodstvu iz 2020., donesenom za Republiku Hrvatsku, nefinancijsko izvješće mora uključivati kratak opis poslovnog modela poduzetnika, opis politika poduzetnika u vezi s tim pitanjima, uključujući postupke temeljite analize koji se provode, rezultate tih politika, osnovne rizike povezane s pitanjima koji se odnose na poslovanje poduzetnika, uključujući, kad je to relevantno i razmjerno, njegove poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzročiti negativne učinke na tim područjima, način na koji poduzetnik upravlja tim rizicima te nefinancijske ključne pokazatelje uspješnosti važne za određeno poslovanje.

Obveznik nefinancijskog izvještavanja treba biti upućen u to da izvještaj ne mora imati određeni broj stranica i sadržajno biti sličan izvještaju nekog drugog poduzeća, već je potrebno iskreno/ točno izvještavati o svom poslovanju. Izvještaj ne mora biti savršen, već poticajan za Vaše dionike i , ono najbitnije, usmjeren prema budućnosti.

3. VAŽNOST I PREDNOST NEFINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA

U ovome poglavlju navode se neke od najvažnijih prednosti nefinancijskog izvještavanja te razlozi radi kojih bi poduzeća trebala uvesti nefinancijske izvještaje. Hladika i Valenta (2017:169) objašnjavaju da informacije objavljene u nefinancijskim izvještajima predstavljaju doprinos kojim je poduzeće na neki način pridonijelo svojoj okolini i okolišu, a one su dostupne bilo kojem korisniku na uvid u realnom vremenu. Nefinancijsko izvještavanje, odnosno izvještavanje o održivosti, „povećava disciplinu i pomaže poduzeću u promišljanju o dugoročnoj viziji i njezinom definiranju, kao i u podizanju svijesti o praksi održivosti kroz čitavu organizaciju.“ (ACCA, 2013). Prema Krivačiću i Antunoviću (2018:9) nefinancijsko izvještavanje donosi koristi i široj društvenoj zajednici zbog etičnog i odgovornog ponašanja poduzeća, pridonoseći zaštiti okoliša i povećanju opće dobrobiti društva, također radi lakše međusobne usporedbe poduzeća, poboljšanja njihovih poslovnih procesa, proizvoda i usluga, a između ostaloga i same financijske uspješnosti. Nadalje, prednosti izvještavanja o održivosti vezane za poduzeća su: pomoć oko komunikacije informacijama koje su potrebne ulagačima za upravljanje rizikom, povećavanje svijesti o rizicima i mogućnostima, naglašavanje povezanosti između financijskih i nefinancijskih performansi, uspoređivanje i ocjenjivanje performansi održivosti s obzirom na zakone, norme, kodekse, standarde učinkovitosti i dobrovoljne inicijative, pojednostavljivanje procesa, smanjivanje troškova i poboljšanje učinkovitosti. Također, utječe na dugoročnu strategiju upravljanja i poslovne planove, uspoređuje unutarnje i vanjske performanse, pomaže upravljati okolišnim i društvenim performansama, pomaže u postizanju učinkovitosti u upravljanju te u komunikaciji s dionicima, omogućuje poduzećima da izravno doprinose izgradnji „zelenog gospodarstva“ te poboljšava ugled i lojalnost marki. Osim navedenog, koristi koje imaju tržište i zajednica na unutarnjoj i vanjskoj razini su: usmjeravanje prema kupcima i ulagačima osiguravanjem kvalitete poslovanja u području zaštite okoliša i društvene odgovornosti, jača konkurentnost, poticanje ulaganja, omogućuje otvaranje novih radnih mjesta (izravno ili neizravno), ključni je izvor informacija zajednicama i dionicima na koje poduzeće ima utjecaj, ublažava negativan, a poboljšava pozitivan utjecaj poduzeća na zajednicu, lokalno gospodarstvo i okoliš te omogućuje uključenost vanjskih dionika i razumijevanje vrijednosti poduzeća te njegove materijalne i nematerijalne imovine. (GRI, 2013).

Khan, Yu i Umar (2020:2) objašnjavaju da je u posljednjih nekoliko desetljeća korporativni sektor sve više uključen u aktivnosti DOP-a poput: doniranja novca dobrotvornim organizacijama, bolnicama za kupnju inovativnih instrumenata, pružanje stipendija studentima

kako bi naglasili važnost obrazovanja, usvajanje zelenih praksi, smanjenje upotrebe fosilnih goriva, promicanje ideje recikliranja, promicanje projekata plantaže drveća te besplatnih zdravstvenih kampova. Kroz sve navedene aktivnosti, poduzeća grade konkurentsku prednost i postižu bolje zadovoljstvo kupaca. Također, navode da korporacijski sektori trebaju odrediti prioritete i prilagoditi svoj koncept društveno odgovornog poslovanja s državom zato što svaka država ima svoje probleme koje nastoji rješavati putem inicijativa za društveno odgovorno poslovanje.

Kao što je ranije u radu spomenuto, *stakeholderima* su poželjne dodatne informacije koje dobivaju nefinancijskim izvještavanjem jer se njima dobiva bolji uvid u poslovanje poduzeća te se dužim vremenskim izvještavanjem učvršćuje njihovo povjerenje u poduzeće. Nadalje, nefinancijsko izvještavanje pridaje stabilnost tržišnoj cijeni dionica poduzeća. Hladika i Lacković (2019:385) zaključuju da poduzeća koja izvještavaju o svojim nefinancijskim informacijama imaju značajno veću šansu za procjenu budućeg profita u usporedbi s onim poduzećima koja izvještavaju samo nekoliko nefinancijskih informacija ili koja ne izvještavaju uopće. Nefinancijsko je izvještavanje veoma dobra priprema i referentna točka kako bi se pomoću raznih dostupnih metodologija određeno poduzeće stavilo u meritokratski odnos svaka uloga dodjeljuje na temelju zasluga prema ostalim poslovnim subjektima, napose konkurenciji. (Omazić *et al.* 2020:4).

„Kroz sudjelovanje u takvim mjerenjima održivosti poslovnog modela, poduzeće dobiva veću i bolju vidljivost, rast vrijednosti njegove robne i / ili tržišne marke, i što je većini poduzeća iznimno važno, olakšan pristup kapitalu. Zahtjevi regulatora sve se više povećavaju, a poduzeća koja se sada uspiju dobro rangirati na ljestvici održivosti te usvojiti metodologiju i praksu kvalitetnog nefinancijskog izvještavanja, mnogo će brže i lakše u budućnosti odgovarati na nove i teže zahtjeve. Također, usvojivši praksu održivog promišljanja u donošenju poslovnih odluka i nefinancijskog izvještavanja, poduzeće postaje mnogo poželjniji poslodavac za privlačenje potencijalnih kvalitetnih ljudskih potencijala.“ (Omazić *et al.* 2020:4).

3.1. Motivi nefinancijskog izvještavanja

Osim financijske odgovornosti prema dioničarima, postoje mnoga opravdanja i teorije o pojavi odgovornosti trgovačkog društva. One uključuju: novu svijest, rastući i vidljivi pritisak okoliša,

nedostatak politika u zaštiti javnog dobra kao i materijalni rizik, uključivo rizik ugleda. Prema Sprinkleu i Mainesu (2010) motivi društveno odgovornog poslovanja mogu biti različiti od altruističnih (kada poduzeće nastoji biti dobar „korporativni građanin“), vezanih za reputaciju (izbjegavanje negativnog publiciteta i reakcija neprofitnih organizacija), kadroviranje (novačenje, motiviranje i zadržavanje zaposlenika), poboljšanje odnosa s kupcima, do važnog ekonomskog razloga - snižavanja troškova (vodeći računa o okolišu potencijalno se ostvaruju niži proizvodni troškovi), stoga je broj poduzeća koja se odlučuju za provedbu ovoga koncepta i njegovu integraciju u svoju strategiju rastući. Poduzeća postavljaju svoje ciljeve javno i uzimaju u obzir globalne probleme kako bi se, svojim društveno odgovornim poslovanjem, istaknuli prema manje odgovornim trgovačkim društvima te kako bi pronašli nove prilike stvaranja vrijednosti i osigurali trajno poslovanje.

Motivi izvještavanja o društvenoj odgovornosti su: dugoročno planiranje i ulaganje, osiguravanje definiranje rizika, negativnih utjecaja i vašeg utjecaja na druge. Glavni motivi su praćenje vlastitog napretka i društvenog utjecaja te bolji ekonomski pokazatelji. Poduzeća imaju priliku ispričati svoju priču i ostvariti dvosmjernu komunikaciju s okruženjem. Na ovaj način poduzeća stvaraju svoj ugled i daju primjer drugima. (Begić, 2016:12). U svome radu Turzo *et al.* (2022:1) navode da poduzeća, koja pripadaju ekološki osjetljivim industrijama, češće izvještavaju o povjerljivim informacijama o okolišu u svojim nefinancijskim izvješćima kako bi izgradili legitimitet i povećali povjerenje svojih dionika.

3.2. Nefinancijsko izvještavanje i održivi razvoj

U sljedećim poglavljima definiraju se pojam i ciljevi održivog razvoja te povezanost nefinancijskog izvještavanja i ciljeva održivog razvoja.

3.2.1. Održivi razvoj

Održivi razvoj definiran je kao „razvoj koji zadovoljava današnje potrebe ne ugrožavajući pritom mogućnost budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe“. (EUR-Lex) „Održivi razvitak ostvaruje ravnotežu između zahtjeva za unapređivanjem kakvoće života (ekonomska sastavnica), za ostvarivanjem socijalne dobrobiti i mira za sve (socijalna sastavnica) te zahtjeva za očuvanjem sastavnica okoliša kao prirodnog dobra o kojima ovise i sadašnja i buduće generacije. Poštivanje načela demokracije, ravnopravnosti spolova, socijalne pravde i

solidarnosti, zakonitosti, poštivanje prava čovjeka te očuvanje prirodnih dobara, kulturne baštine i čovjekova okoliša pridonose očuvanju Zemlje za održavanje života u svojoj raznolikosti. Na taj se način održivi razvitak ostvaruje kroz dinamično gospodarstvo s punom zaposlenošću, ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, visok stupanj obrazovanosti građana, visok stupanj zaštite zdravlja i očuvanje okoliša.“ (Narodne novine, 2009). „Jedan od prvih dokumenata koje je donio Hrvatski sabor, a u kojem se spominje važnost održivog razvitka, jest Deklaracija o zaštiti okoliša Republike Hrvatske usvojena 1992. na međunarodnoj razini.“ (Narodne novine, 2009). Prema Zakonu o zaštiti okoliša, koji je izašao u Narodnim novinama 2009., a stupio na snagu u studenom 2007., Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske zauzima ključno mjesto kao dokument koji dugoročno usmjerava gospodarski i socijalni razvitak te zaštitu okoliša prema održivom razvitku Republike Hrvatske.

„Održivi razvoj je okvir za oblikovanje politika i strategija kontinuiranog gospodarskog i socijalnog napretka, bez štete za okoliš i prirodne izvore bitne za ljudske djelatnosti u budućnosti.“ (Odras). „Ideja na koju se oslanja govori da razvoj ne smije ugrožavati budućnost zagađivanjem okoliša i neodgovornim trošenjem neobnovljivih izvora. Stavlja naglasak na vođenje razvojne politike uz koju se maksimalno primjenjuju znanstvena dostignuća i tehnologije kojima je prvi i osnovni cilj zaštita prirode i očuvanja okoliša.“ (Odras).

„Drugim riječima, održivi razvoj jest način proizvodnje i potrošnje koji vodi računa o prirodnim resursima eko-sustava unutar kojeg se ti procesi odvijaju. Pitanje je društvene odgovornosti da procesi proizvodnje i potrošnje ne ugrožavaju sposobnost obnavljanja prirodnih resursa.“ (Odras).

„Cilj održivog razvoja je trojak – teži gospodarskoj učinkovitosti (ekonomskom razvoju), društvenoj odgovornosti (socijalnom napretku) i zaštiti okoliša. Navedene tri stavke nazivamo stupovima održivog razvoja. Društvo potpuno ovisi o Zemljinim resursima ako želi preživjeti, a da bi (djelomično) povećalo kvalitetu života koriste ekonomske modele. Budući da ekonomijom upravljaju ljudi i sama ekonomija ovisna je o prirodi. Drugim riječima, stupovi su objedinjeni tako da su u međusobnoj (isprepletenoj) interakciji i ne mogu stajati samostalno bez da utječu jedan na drugog.“ (Odras).

„Sedamnaest Globalnih ciljeva za održivi razvoj (*Sustainable Development Goals, SDGs*), poznati i kao Globalni ciljevi, novi su, univerzalni ciljevi i pokazatelji za koje se očekuje da će ih članice Ujedinjenih naroda koristiti u kreiranju svojih programa i politika u sljedećih petnaest godina. Ciljevi održivog razvoja nastali su kao proširenje Milenijskih globalnih

ciljeva donesenih 2001. godine, a koji su predstavljali osam ciljeva usmjerenih na dokidanje siromaštva do 2015. godine. Ciljevi održivog razvoja kreirani su kako bi se uspješno dovršilo ono što su započeli Milenijski ciljevi, na način da nitko ne bude isključen. U kolovozu 2015. godine, 193 su se zemlje usuglasile oko sljedećih sedamnaest ciljeva i njihovih 169 pridruženih ciljeva, a trajat će do 2030. godine.“ (Institut za društveno odgovorno poslovanje, IDOP). Navedenih sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj, koje članice moraju koristiti, su: „iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima, iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu, zdravlje – osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija, osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja, postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke, osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve, osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve, promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve, izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost, smanjiti nejednakost unutar i između država, učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim, osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje, poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica, očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj, zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti, promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama te ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj.“ (Institut za društveno odgovorno poslovanje, IDOP). Barišić i Bedenik (2019:1) u svome radu navode kako se uspjeh održivog poslovanja gradi postupno. Odnosno, ekološki se standardi podižu iznad uobičajenih normi, formiranjem lanaca koji stvaraju vrijednosti na održiv način, osmišljavanjem i razvijanjem novih ekološki prihvatljivih proizvoda i usluga te otvaranjem novih tržišta.

3.2.2. Povezanost nefinancijskog izvještavanja i ciljeva održivog razvoja

Jedan od široko prihvaćenih oblika ponašanja koji su poslovne organizacije prihvatile kao odgovor na potrebu za održivim razvojem jest društveno odgovorno poslovanje (DOP). Omazić *et al.* (2020:7) u svome radu objašnjavaju da poslovni sektor treba učinkovitije koristiti resurse i preusmjeriti poslovanje na inovativna rješenja te nove proizvode i usluge koji će smanjiti rizike za društvo i okoliš, a navedeno dovodi do konkurentske prednosti i boljih financijskih rezultata. Kao osnovnu tezu navode da poduzeća profitiraju na način da rješavaju društvene probleme. Ovo je vrlo moćan alat i za unutarnje promjene unutar samoga poduzeća osobito kod donošenja odluka, budući da ciljevi održivog razvoja potiču rast tržišta i poduzeća koja mogu i znaju ponuditi inovativna rješenja i doprinijeti održivosti sustava. „Potrebno je stoga integrirati ciljeve održivog razvoja u sve operacije poslovanja, a nefinancijsko je izvještavanje dio tog procesa, točnije ono je dio strategije poslovanja koja uravnotežuje potrebe svih dionika, od zaposlenika i dobavljača do kupaca i potrošača, i na kraju lokalne zajednice, vodeći cijelo vrijeme brigu o društvu i okolišu.“ (Omazić *et al.* 2020:8).

Iz svega prethodno navedenog može se zaključiti da se održivi razvoj i nefinancijsko izvještavanje međusobno nadopunjuju. Države ili, preciznije, poduzeća koja prakticiraju politiku održivog razvoja, u većini će slučajeva to iznijeti i povezati u jednu cjelinu pri pisanju, a potom i objavljivanju svojih nefinancijskih izvješća. Kao što je već prije u radu navedeno, nefinancijska se izvješća sastoje upravo od informacija na razini ekonomske, okolišne i društvene odgovornosti nekog poduzeća. Kupci, potrošači i investitori sve više traže od poduzeća da zauzmu jasne stavove o etičkim pitanjima i svoje prioritete oblikuju prema ciljevima održivog razvoja te provođenju planova za rješavanje globalnih izazova, zbog čega je prioritetnim svjetskim okolišnim, društvenim i ekonomskim izazovima te dugoročnim planovima za njihovo rješavanje potrebno u godišnjim izvješćima posvetiti jednaku pažnju, kao i financijskim pokazateljima te poslovnim rezultatima. Od poslovnog se sektora traži učinkovitije korištenje resursa i preusmjeravanje poslovanja na inovativna i alternativna rješenja te nove proizvode i usluge koji će ublažiti rizike za društvo i okoliš. Navedeno u konačnici dovodi do prednosti pred konkurentima i boljim financijskim rezultatima poduzeća. Uključivanje ciljeva društvene odgovornosti u poslovanje i izvještavanje moćan je alat i za unutarnje promjene poduzeća, osobito pri donošenju odluka budući da ciljevi održivog razvoja potiču rast tržišta i poduzeća koja znaju i mogu ponuditi inovativna rješenja te doprinijeti održivosti sustava. Poduzećima koja su razvijenija je, između ostalog, osobito važan ugled što

je još jedan od razloga da, ukoliko se vode modelom održivog razvoja, navedu to i detaljno opišu u svojim nefinancijskim izvješćima.

4. NEFINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prema Matešiću, Pavloviću i Bartoluciju (2015:57) zbog uvođenja tržišne ekonomije i poslovanja na principima planske ekonomije, društveno odgovorno poslovanje počelo se primjenjivati u hrvatskom gospodarstvu nakon 1990. „Započinjanjem procesa europskih integracija 2001. godine i potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kad je Hrvatska u lipnju 2004. dobila status zemlje kandidatkinje, počinje jačanje interesa za prakse kakve promiče i europski politički i tržišno-ekonomski model.“ (Matešić, Pavlović i Bartoluci, 2015:57). „Nakon Pariškog sporazuma, u sklopu inicijative održivog razvoja gospodarstva određene su tri osnovne grupe ciljeva koji se pokušavaju postići na globalnoj razini. To su okolišni (eng. *environmental*), društveni (eng. *social*) i upravljački (eng. *governmental*) ciljevi, za koje se u praksi upotrebljava kratica ESG. Nastavljajući se na Pariški sporazum, Europska komisija je objavila svoj Europski zeleni plan, a potom je Republika Hrvatska u svojoj Nacionalnoj razvojnoj strategiji odredila da će u sljedećih 10 godina nacionalne i europske izvore financiranja usmjeriti prema poticanju održivog gospodarstva i društva, oporavku i jačanju otpornosti na krize, zelenoj i digitalnoj tranziciji te uravnoteženom regionalnom razvoju.“ (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA, 2021).

U samom početku, društveno odgovorno poslovanje primjenjivalo se samo u području zaštite okoliša, ponajviše među industrijskim proizvođačima. Kasnije se interes poduzeća proširio na ljudske resurse i brigu o lokalnoj zajednici. Važan je poticaj primjeni DOP-a izvozna orijentacija koja pojačano vrši pritisak na uvođenje standarda za upravljanje pojedinim sustavima. (Matešić, Pavlović i Bartoluci, 2015:57). Bobanović (2017:26) u svome radu navodi kako sve više poduzeća u Republici Hrvatskoj DOP gleda kao poslovnu politiku koja bi mogla biti izvor konkurentske prednosti na globalnom tržištu. Poduzeća su danas aktivno uključena u društvena događanja i imaju znatan utjecaj na javni život u Hrvatskoj te je zbog toga posljednjih nekoliko godina koncept DOP-a postao važna tema u poslovnim, znanstvenim, ali i medijskim krugovima. „Kao rezultat takvog procesa hrvatska poduzeća se danas opisuju kao društvene organizacije sa važnom ekonomskom ulogom.“ (Bobanović, 2017:26).

Matešić, Pavlović i Bartoluci (2015:57) objašnjavaju da je zbog nedostatka vanjskih poticaja praksa DOP-a slabo razvijena u području korporativnog upravljanja. Što se tiče promocije

društveno odgovornog poslovanja u Republici Hrvatskoj, aktivnosti se znatno razlikuju od sektora do sektora. „Najneuspješniji u primjeni održivog razvoja i poticanju društvene odgovornosti poslovnog sektora je javni sektor.“ (Matešić, Pavlović i Bartoluci, 2015:58). „Istraživanje u 2008. godini, provedeno je u sklopu magistarskog rada (Matešić, 2008) na uzorku od dvanaest kompanija, Delfi metodom. pokazalo je da DOP nije znatnije zastupljen zbog nedostatka opravdanosti njegove primjene u nepoticajnom okruženju iako ispitanici prepoznaju njegovu važnost.“ (Matešić, Pavlović i Bartoluci, 2015:59). „Većina ispitanih poduzeća spominje održivi razvoj ili društvenu odgovornost u strateškim dokumentima društva, međutim, dubinski intervjui uglavnom su pokazali nedostatak dokaza o postojanju DOP-a i održivog razvoja u operativnim dokumentima i planovima. Te teme nisu kvantificirane, određene specifičnim ciljevima i ne postoje sustavno mjerenje ni evaluacija postignutog odnosno, kada to jesu, uglavnom je riječ o sporadičnim aktivnostima koje nisu dio šireg ni sustavnog procesa.“ (Matešić, Pavlović i Bartoluci, 2015:60). „Unatoč izostanku jedinstvenog pravnog okvira za DOP, mnogo je zakona relevantnih za različite aspekte DOP-a, uključujući privatizaciju i pitanja korporativnih upravljanja, javnu nabavu, odnose s radnicima i sigurnost na radu, zaštitu okoliša, čak i korporativna davanja.“ (Matešić, Pavlović i Bartoluci, 2015:61). Većina ovih propisa usklađena je sa zahtjevima i standardima Europske unije, a cilj im je smanjiti utjecaj gospodarstva na okoliš, obnovljive i neobnovljive izvore te utjecaj na klimatske promjene. (Matešić, Pavlović i Bartoluci, 2015: 62). „Nefinancijsko izvještavanje od 1. siječnja 2017. prema Zakonu o računovodstvu postalo je zakonska obveza određenim poslovnim entitetima za poslovnu godinu koja počinje 1. siječnja 2017. Ovom zakonskom obvezom, Republika Hrvatska prenijela je Direktivu 2014/ 95/ EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o izmjeni Direktive 2013/ 34/ EU u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih poduzeća i grupa, naziva Direktiva o nefinancijskom izvještavanju u nacionalni pravni poredak, kojom se želi povećati transparentnost poslovanja velikih poduzeća, te konkurentnost malih i srednjih poduzeća, objavljivanjem nefinancijskih ili tzv. informacija ODU o utjecaju poduzeća na okoliš i društvo. Dvije godine nakon inicijacije zakonske obveze u Hrvatskoj su se okupile organizacije iz poslovnog, javnog i civilnog sektora, kako bi determinirale stanje nefinancijskog izvještavanja u Hrvatskoj u 2017. i 2018.“ (Omazić *et al.* 2020:1). Omazić *et al.* (2020:7) zaključuju da se i u Hrvatskoj prate neki globalni trendovi i da se teži standardizaciji nefinancijskog izvještavanja jer se broj nefinancijskih izvješća u Republici Hrvatskoj u posljednje dvije godine gotovo udvostručio. Ciljem nefinancijskog izvještavanja

smatra se dobivanje jasnije slike o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti poslovanja te načina za stvaranje održive konkurentske prednosti na tržištu na kojem se djeluje.

5. ANALIZA NEFINANCIJSKIH IZVJEŠĆA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2020. GODINI

Cilj je ovoga rada na temelju studija slučaja, odnosno poduzeća, analizirati stanje nefinancijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj.

5.1. Odabir uzorka i metodologija istraživanja

Za uzorke prema kojima se vrši analiza odabrane su četiri tvrtke iz Republike Hrvatske koje sastavljaju i objavljuju nefinancijske izvještaje. Odabrane tvrtke su HEP, HŽ infrastruktura, Ericsson Nikola Tesla Grupa i Grupacija Đuro Đaković. Analizirani nefinancijski izvještaji preuzeti su za 2020. godinu koja je bila posebna s obzirom na pojavu pandemije (uzrokovane virusom Covid—19), i koja je utjecala na cjelokupno društvo i svjetsku ekonomiju. Također, svi podaci o tvrtkama koji su navedeni, kao i njihova ukupna angažiranost i aktiva, preuzeti su iz njihovih godišnjih izvješća za 2020., a objavljeni su na njihovim internetskim stranicama. Sva godišnja izvješća u ovoj analizi služe kao primarna komunikacija sa *stakeholderima*, na način da se njihovi podaci smatraju pouzdanima. Usporedbom rezultata istraživanja nefinancijskog izvještavanja primjene Direktive za godišnje razdoblje, doneseni su zaključci o kvaliteti i primjeni razine izvještavanja nefinancijskih informacija za navedene četiri tvrtke za 2020. godinu.

5.2. Analiza nefinancijskih izvješća

U nastavku se analiziraju nefinancijska izvješća četiriju poduzeća: Hrvatska elektroprivreda (HEP) d.d., HŽ Infrastruktura D.O.O., Ericsson Nikola Tesla i Grupacija Đuro Đaković.

5.2.1. Hrvatska elektroprivreda (HEP) d.d.

Hrvatska elektroprivreda (HEP) d.d. vladajuće je društvo HEP grupe sa sjedištem u Zagrebu u isključivom državnom vlasništvu. Ono obuhvaća vođenje ovisnih društava HEP grupe i vlasnik je imovine koju ugovorno prenosi na upravljanje ovisnim društvima. Glavna djelatnost HEP grupe je proizvodnja, prijenos, distribucija, opskrba te trgovanje električnom energijom. Uz

navedeno, HEP grupa bavi se proizvodnjom, distribucijom i opskrbom toplinskom energijom, opskrbom prirodnim plinom na veleprodajnom i maloprodajnom tržištu, distribucijom plina, pružanjem energetske usluge te drugim energetske i neenergetske djelatnostima. Grupa se sastoji od vladajućeg društva (matice) Hrvatske elektroprivrede d.d. i ovisnih društava na području RH, Srbije, Slovenije, Kosova te Bosne i Hercegovine.

Vizija i misija grupe HEP podupire strateška područja djelovanja HEP grupe, a obuhvaća pet pravaca djelovanja: održivi i fleksibilni energetske portfelj, implementacija koncepta naprednih mreža, optimizacija i unaprjeđenje poslovnih procesa, prilagođavanje tržištu te suradnja s dionicima. Nadalje, temeljne vrijednosti tvrtke su: kompetitivnost i inovativnost, kvaliteta i poslovna izvrsnost, poštenje te odgovornost prema okolišu. (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:12).

U svom Izvješću o poslovanju i održivosti (2020:12) HEP navodi da svoje poslovanje provodi u skladu sa zakonom i etičkim normama te na načelima održivog razvoja i društvene odgovornosti.

HEP grupa definira dugoročnu stabilnost poslovanja uz ciljani stabilni rast prihoda i dobiti kroz realizaciju sljedećih prioritetnih ciljeva: održivi i fleksibilni energetske portfelj ulaganjem u obnovljive izvore (prvenstveno vjetroelektrane i sunčane elektrane), revitalizaciju hidroelektrana i izgradnju novih te usmjerenost na izgradnju visokoučinkovitih kogeneracijskih postrojenja. Zahvaljujući širokom rasponu različitih tehnologija za proizvodnju električne energije i topline, u vlasničkom portfelju HEP grupe mogu se dodatno optimizirati troškovi proizvodnje električne energije i topline ovisno o raspoloživosti i cijenama energenata te cijeni električne energije na tržištu. Primjenom modela naprednih mreža, s naglaskom na razvoj naprednih mreža i projekata, postiže se usklađenost s naprednom tehnologijom. Optimizacija i unaprjeđenje poslovnih procesa postiže se sustavnim unaprjeđenjem stručnosti i inovativnosti zaposlenika na temelju učinkovitog upravljanja znanjem cjelokupne tvrtke uz optimizaciju poslovnih procesa. HEP grupa tržišno se prilagođava definiranjem i osmišljavanjem novih proizvoda i usluga na tržištu energenata u svim područjima veleprodajnog i maloprodajnog tržišta, kako bi zadržali sadašnji udio na tržištu energenata u Hrvatskoj i povećali udio na regionalnim tržištima energenata. Cilj kreiranja naprednijeg tržišta postiže se suradnjom s dionicima energetske sektora, pravovremenim i aktivnim sudjelovanjem u različitim fazama procesa izrade i donošenja pravnih akata na nacionalnoj, ali i na razini EU.

Prema izvješću o poslovanju i održivosti (2020:28), HEP grupa svojim poslovanjem u raznim djelatnostima posebno doprinosi ostvarenju sljedećih podciljeva održivog razvoja: kvalitetno obrazovanje, rodna ravnopravnost, pristupačna i čista energija, dostojanstven rad i ekonomski rast, industrija, inovacija i infrastruktura, održivi gradovi i zajednice, odgovorna potrošnja i proizvodnja, odgovor na klimatske promjene, očuvanje vodenog svijeta, očuvanje života na kopnu te osnažiti sredstva za primjenu i revitalizirati globalno partnerstvo za održivi razvoj.

HEP je predan razvoju održivog i fleksibilnog energetskeg portfelja, što uključuje razvoj vlastitih raznovrsnih izvora električne energije koji osiguravaju održivost proizvodnje i fleksibilnost tržišnom pristupu. Za ostvarenje navedenog cilja, HEP grupa kontinuirano ulaže u stalno povećanje udjela proizvodnje obnovljivih izvora energije u svom portfelju te unaprjeđenjem postojećeg portfelja modernizacijom i rekonstrukcijama proizvodnih kapaciteta. Uz ulaganja u obnovljive izvore energije, važna su ulaganja i razvoj visokoučinkovitih kogeneracijskih termoelektrana - toplana. Drugi važan strateški cilj je tržišna prilagodljivost. Regulatorni i strateški okvir prema kojemu HEP grupa posluje te brzi razvoj novih energetskeg trendova, postavljaju niz novih zahtjeva za suvremeni pristup na energetskeg tržištima. Za ostvarenje ovoga cilja važan je cijeli niz projekata u koje HEP grupa kontinuirano ulaže, od definiranja i osmišljavanja novih proizvoda i usluga u svim tržišnim segmentima, razvoja naprednih mreža, do ostvarenja standarda zahtjeva suvremenih kupaca i korisnika (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:44).

Osim što sam razvija projekte i u njih ulaže, HEP projekte obnovljivih izvora energije, na temelju javnog poziva, otkupljuje od zainteresiranih partnera te ih razvija u suradnji s jedinicama lokalne samouprave. Time potvrđuje svoju stratešku ulogu kompanije koja je nositelj tranzicije na niskougljično gospodarstvo u Hrvatskoj. Razvoj obnovljivih izvora energije pomoći će ispunjenju obveza Hrvatske u provedbi ambicioznih energetskeg-klimatskih ciljeva Europske unije u okviru europskog Zelenog plana. „Uz nova ulaganja u sunčane i vjetroelektrane, HEP grupa nastavlja značajnijim ulaganjem u hidroelektrane, od kojih je najznačajniji razvoj druge faze Hidroenergetskeg sustava Senj.“ (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:45).

Osim ulaganja u obnovljive izvore energije, HEP grupa ubrzano razvija svoju mrežu punionica električnih automobila. Tijekom 2020. HEP ESCO sklopio je tri ugovora o provedbi projekta energetskeg učinkovitosti na javnoj rasvjeti od kojih su dva i završena u 2020. godini.

Osim energetske i financijske uštede, modernizacija javne rasvjete doprinosi zaštiti okoliša smanjenjem emisije CO₂ i svjetlosnog onečišćenja u skladu s EU direktivom. I ovim projektima HEP doprinosi energetske tranziciji Hrvatske koja se temelji na obnovljivim izvorima energije i energetske učinkovitosti u vlastitoj proizvodnji i potrošnji, ali i kod svojih kupaca (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:47). U godini koja nam je donijela mnoge izazove, od pandemije do potresa te njihovih posljedica, svjedočili smo koliko je važna energetska stabilnost i sigurnost. HEP grupa uspješno je odgovorila na sve izazove, svjesna važnosti njihove uloge i utjecaja na raznovrsna područja poslovanja i kvalitetu života njihovih kupaca. Strateški se ciljevi HEP2030 odnose na odgovorno upravljanje održivim razvojem raznovrsnih izvora električne energije, podizanjem udjela proizvodnje obnovljivih izvora energije u proizvodnom portfelju HEP grupe, izgradnjom visokoučinkovitih kogeneracija toplana te povećanjem učinkovitosti pogoda proizvodnih postrojenja. Pri tome su ulaganja u obnovljive izvore energije, prije svega razvojem projekata u tehnologijama vjetroelektrana i sunčanih elektrana te rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih hidroelektrana, u središtu dugoročnog cilja zasnovanog na konceptu održivog razvoja (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:48). Nadalje, HEP grupa radi na projektima i aktivnostima za smanjenje utjecaja HEP-a na klimu i prilagodbu poslovanja na klimatske promjene. Gradnja novih i rekonstrukcija postojećih proizvodnih postrojenja provodi se u cilju povećanja proizvodnje iz obnovljivih izvora energije. Točnije, pokušava se smanjiti utjecaj na klimatske promjene, održati raznovrsnost proizvodnog portfelja te povećati energetske učinkovitost i uštedu energije. (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:66). Drugi je cilj spriječiti onečišćenje na izvoru te kontrolirati onečišćenje, ukoliko dođe do ispuštanja onečišćujućih tvari u okoliš. Još jedan od postavljenih ciljeva je održivo korištenje i zaštita voda i mora. Također, nastoje zaštititi biološku raznolikost pa time i obnoviti ekosustav (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:67).

Za dugoročno održiv poslovni razvoj HEP grupe i organizaciju poslovnih procesa, od iznimnog je značaja kontinuirana briga o tome da HEP grupa okupi stručnjake u različitim područjima, ali i da za njih osigura kvalitetno radno mjesto (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:86).

Pojavom pandemije, Uprava Hrvatske elektroprivrede imenovala je Tim kriznog menadžmenta koji je predvodio voditelj Službe za zaštitu na radu i zaštitu od požara. Osigurana je kontinuirana komunikacija sa svim društvima te su aktivirani stručnjaci zaštite na radu u društvima, upućeni da slijede preporuke i postupaju prema mjerama koje donosi tim. Izrađena

je uputa u kojoj je naveden način postupanja u slučaju pojave simptoma zaraze, kao i odluka o trenutnoj obustavi poslovnih putovanja izvan Republike Hrvatske te preporuka o odgodi privatnih putovanja. Kako bi se osiguralo neometano funkcioniranje sustava, prikupljeni su podaci iz svih sektora, ureda i društava o potrebnom broju radnika, donesena je privremena odluka o radu od kuće, za one radnike čija priroda posla to dopušta, kao i odluka kojom se regulira privremena obustava rada u prostorima u kojima se obavlja poslovanje s korisnicima, iskapčanja, rada restorana te održavanja svih formalnih ili neformalnih sastanaka (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:87). Humanitarnim projektima i nizom donacija usmjerenim na saniranje posljedica pandemije i potresa u Zagrebu, HEP je pridonio ublažavanju krize i bržem oporavku. Krajem godine u razornom potresu na području Sisačko-moslavačke, Karlovačke i dijelu Zagrebačke županije sve dežurne službe HEP-a danonoćno su radile na terenu kako bi otklonile kvarove i što brže osigurale normalizaciju opskrbe električnom energijom (HEP izvješće o poslovanju i održivosti, 2020:97).

Može se zaključiti kako HEP uvelike doprinosi očuvanju i zaštiti okoliša te da provodi mnogo strategija kako bi realizirali ciljeve održivog razvoja. Osim što brinu o boljem životu na Zemlji, također brinu o svojim zaposlenicima kako bi svi imali jednaka prava i zaslužena radna mjesta.

5.2.2. HŽ Infrastruktura D.O.O.

HŽ Infrastruktura D.O.O. društvo je s ograničenom odgovornošću za upravljanje, održavanje i izgradnju željezničke infrastrukture. Vizija ovoga poduzeća je primjena Europskih standarda infrastrukturnih podsustava, uz uvažavanje potreba korisnika željezničkih usluga, sigurnosnih zahtjeva odvijanja i upravljanja prometom i održavanja infrastrukturnih podsustava, visokih ekoloških standarda i specifičnosti s ciljem konkurentnosti na području EU. Modernizacija, razvoj i uključivanje željezničkih prometnih pravaca koji prolaze kroz Republiku Hrvatsku u sveeuropsku prometnu mrežu te usmjerenost na tržište, neizostavni je preduvjet za povećanje konkurentnosti željezničkog prijevoza, kao i polazna osnova za kreiranje poslovne politike i strategije HŽ Infrastrukture. Misija je djelovanje u općem, prometnom i ekonomskom interesu Republike Hrvatske u poziciji upravitelja željezničke infrastrukture. Osim navedenog, obveze su HŽ Infrastrukture upravljanje javnom željezničkom infrastrukturom, osiguravanje pristupa i dodjela infrastrukturnih kapaciteta željezničkim prijevoznicima koji ispunjavaju uvjete propisane Zakonom o željeznici, odvijanje i upravljanje prometom, izgradnja, modernizacija i održavanje željezničke infrastrukture sukladno Zakonu o sigurnosti i interoperabilnosti

željezničkog sustava (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:10). Njihovi glavni ciljevi su: povećanje kapaciteta pruga, a na najiskorištenijim dijelovima i izgradnja drugog kolosijeka, povećanje brzine (na prugama od međunarodnog značaja do 160 km/h, na regionalnim prugama do 120 km/h, a na lokalnim prugama do 80 km/h) i skraćivanje voznog vremena, povećanje razine sigurnosti te smanjenje broja nepredviđenih smetnji u prometu, suradnja s fondovima EU-a, odnosno financiranje investicijskih ulaganja iz fondova na temelju osmišljavanja i izrade kvalitetnih projekata i programa (osobito je važno ulaganje u dionice paneuropskih koridora X, V.b, V.c na kojima se prevozi najveći broj putnika i tereta), racionalizacija poslovanja kroz smanjenje broja radnika i smanjenje troškova održavanja stabilnih kapaciteta, daljnji razvoj pozitivnih ekoloških učinaka, implementacija integriranoga informacijskog sustava (kako bi unaprijedili pravodobno donošenje poslovnih i operativnih odluka, te povećali razinu učinkovitosti i kvalitetu usluge te stvaranje preduvjeta za razvoj i povećanje lučkih kapaciteta). Strateškom suradnjom s lokalnim samoupravama i ostalim HŽ društvima, HŽ infrastruktura želi potaknuti zajedničke projekte kojima može doprinijeti svojim sudjelovanjem (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:11).

HŽ Infrastruktura brine se o poštivanju ljudskih i radnih prava, provodi socijalni dijalog, brine se o zaštiti na radu i zaštiti od požara, upravlja sigurnošću, ima nultu stopu tolerancije na korupciju te poštuje načelo održivosti izradom studija ekonomske opravdanosti, studija zaštite okoliša i drugih dokumenata iz područja planiranja, projektiranja i izgradnje dijelova nove infrastrukturne mreže te iz područja obnove postojeće mreže. HŽ Infrastruktura sve svoje poslovne utjecaje nastoji prepoznati na vrijeme kako bi njima mogla kvalitetno upravljati te na taj način svojim poslovanjem doprinositi razvoju hrvatskog gospodarstva i društva te zaštititi prirodnih bogatstava. Prema izvješću o održivosti HŽ Infrastrukture (2020:13) obaveza je svih radnika promicati i primjenjivati vrijednosti društveno odgovornog poslovanja. Važnost pridaju procjeni, provjeri i upravljanju rizicima kako bi osigurala kvalitetno i pravodobno odlučivanje, poslovno planiranje i djelotvorno upravljanje. Sve organizacijske jedinice svakodnevno definiraju, upravljaju i vrše provjere nad rizikom. HŽ Infrastruktura uglavnom procjenjuje rizike u odnosu na moguće posljedice za održivost poslovanja (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:18). Sigurnost prometa najvažnija je odrednica poslovanja HŽ Infrastrukture. HŽ Infrastruktura već godinama izdaje godišnje izvješće o sigurnosti za javnost, kako bi cjelokupna javnost bila upoznata sa svim elementima sigurnosti, od broja nesreća i njihovih posljedica do poslovnih i promotivnih aktivnosti koje se poduzimaju s ciljem povećanja razine sigurnosti prometa. Dugoročni je cilj ulaganja HŽ Infrastrukture ponuditi

atraktivnu, brzu i ekonomski konkurentnu prometnu uslugu, iskoristiti prednosti potražnje putnika za integriranim putničkim prijevozom, pružiti intermodalne platforme teretnim prijevoznicima i poboljšati učinkovitost željezničkog sustava. Postupkom procjene utjecaja zahvata na okoliš analiziraju se svi negativni učinci projekta na lokalnu zajednicu te se rješenjem prihvatljivosti zahvata na okoliš propisuju mjere koje se moraju primijeniti pri izradi projektne dokumentacije i izvođenju radova kako bi se smanjili negativni učinci projekta (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:22) .

Tijekom 2020. održavala se tehničko-tehnološka razina na željezničkoj mreži, odnosno na prugama, građevinama i pružnom pojasu. Uvažavajući epidemiološku situaciju uzrokovanu pandemijom, HŽ Infrastruktura u više je navrata tijekom 2020. prenamijenila planirane aktivnosti tako da je planirane aktivnosti usmjeravala i intenzivirala na pružnim dionicama gdje je bilo moguće neometano izvoditi radove (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:31).

HŽ Infrastruktura provodi otvoreni postupak nabave električne energije, a u tehničkim uvjetima, koji su sastavni dio dokumentacije o nabavi, traži da električna energija treba u potpunosti biti isporučena iz postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije, a koja su u sustavu jamstava podrijetla u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o biogorivima za prijevoz (NN94/18) te Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o mjerama za poticanje korištenja biogoriva u prijevozu (NN119/18) (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:36). Željeznički promet ekološki je najprihvatljivija vrsta prijevoza ljudi i dobara, a okolišno je društveno održiv sustav.

U skladu s ciljevima politike Europske unije, HŽ Infrastruktura svoju razvojnu politiku temelji na odgovornosti prema zajednici i okolišu, a osim toga doprinosi očuvanju okoliša i važna je sastavnica komparativnih prednosti željezničkog prometa. HŽ Infrastruktura s ciljem zaštite okoliša provodi sljedeće aktivnosti: povećava razinu kvalitete prijevozne usluge (kako bi se postojeći ili potencijalni štetni utjecaji na okoliš sveli na najmanju moguću mjeru (pročišćavanjem otpadnih voda, sigurnim odlaganjem opasnih i štetnih tvari te materijala i zaštitom od buke)), radi na sprječavanju onečišćenja i zaštiti okoliša (ekološka analiza za svaki novi projekt), smanjuje gubitke pitke vode (što se postiže racionalnijim iskorištavanjem vodnih resursa te popravcima i sanacijama vodne mreže), smanjuje potrošnju energije u svakom obliku (osobito pogonske energije za lokomotive), kao i potrošnju fosilnih goriva elektrifikacijom pruga, promiče uporabu željezničkoga prometa radi povećanja opsega putničkoga i teretnog prijevoza (isticanjem njegovih komparativnih prednosti i načela održiva prometa) te provodi

izobrazbu zaposlenih te potiče njihovu odgovornost za okoliš. Zaštita okoliša u poslovima HŽ Infrastrukture obuhvaća: praćenje zakonske regulative vezane uz područje zaštite okoliša (vode, zrak, tlo i otpad) koje služi kao temelj za izradu pravilnika i uputa za primjenu mjera zaštite okoliša, odnosno njihovu implementaciju u poslovanju. U sklopu projekata za rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih postrojenja na željezničkoj infrastrukturnoj mreži izrađuju se zakonom propisani akti (studije, elaborati i drugo) sa svrhom poštivanja načela zaštite okoliša, poboljšavanje uvjeta za postupanje s otpadom nastalim u tehnološkim procesima te redovito provođenje mjerenja te nadzor utjecaja poslovanja na sastavnice okoliša (vode, zrak, otpad i drugo). U 2020., kao ni u 2018. i u 2019., nije bilo znatnih onečišćenja okoliša. Također nije bilo slučajeva nepridržavanja zakona i propisa o zaštiti okoliša. Na svim se lokacijama HŽ Infrastrukture u skladu s vodopravnim dozvolama provode redovite analize otpadnih voda koje pokazuju da se vrijednosti ispitivanih parametara nalaze ispod propisanih graničnih vrijednosti emisija (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:40).

HŽ Infrastruktura obveznik je primjene Zakona o energetske učinkovitosti i slijednih akata te ima zakonsku obavezu učinkovito upravljati potrošnjom energije i vode, ustrojiti tim za energetske učinkovitost, utvrditi stanje te podatke o objektima i potrošnji vode i energenata unositi u Nacionalni informatički sustav gospodarenja energijom (ISGE) i periodički izvještavati o poduzetim mjerama (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:45). HŽ Infrastruktura dobila je 14. travnja 2020. certifikat sukladnosti sustava upravljanja energijom prema normi ISO 50001 za 15 lokacija, od kojih su dvije elektrovučne podstanice (EVP). Sustav upravljanja energijom osigurava energetske učinkovitost putem praćenja, mjerenja, analize i vrednovanja energetske performansi, smanjenja potrošnje energije, troškova za energiju i emisije stakleničkih plinova (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:46).

U siječnju 2020. HŽ Infrastruktura je sa Sindikatom željezničara Hrvatske sklopila Sporazum o partnerstvu na projektu „2014-2021 Social Dialogue Decent Work Programme“ koji se zalaže za poštene i dostojanstvene radne uvjete u hrvatskom željezničkom sektoru (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:56).

HŽ Infrastruktura podupire rad različitih kulturnih, humanitarnih i drugih udruga i institucija u lokalnoj zajednici tako da im bez naknade ustupa svoje kolodvorske prostore za različite manifestacije. Navedene manifestacije doprinose upoznavanju željezničke tradicije te promiču atraktivnost željezničkih prostora, daju novu vrijednost objektima koji su dio zajedničke baštine i omogućavaju realizaciju projekata različitih udruga. Tijekom 2020., u usporedbi s

prijašnjim godinama, takvih manifestacija gotovo da i nije bilo, što je posljedica uvedenih mjera i odluka Nacionalnog stožera civilne zaštite vezanih uz pandemiju koronavirusa. Osim navedenog HŽ Infrastruktura pruža potporu lokalnim, kulturnim i humanitarnim udrugama i na način da se pojedinim udrugama ustupa privremeno korištenje prostora za obavljanje njihove registrirane djelatnosti. Riječ je o sportskim, kulturnim, ekološkim i drugim udrugama kojima HŽ Infrastruktura ustupa na korištenje svoje prostore (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:61). HŽ Infrastruktura je i tijekom 2020., u okviru mogućnosti, pomagala rad braniteljskih udruga koje okupljaju branitelje željezničke radnike i umirovljenike. Rad tih udruga usmjeren je na povećanje kvalitete života njihovih članova, kojima između ostaloga organiziraju rehabilitacijske i rekreacijske aktivnosti s ciljem poboljšanja tjelesnog i psihičkoga zdravlja. Isto tako, HŽ Infrastruktura pomagala je brojnim udrugama, čiji je rad važan u njihovim lokalnim zajednicama, doniranjem materijala kao što je rabljeni kameni agregat ili rabljeni željeznički pragovi kako bi udruge mogle realizirati svoje projekte (HŽ Infrastruktura izvješće o održivosti, 2020:62).

HŽ Infrastruktura se kao i HEP trudi maksimalno doprinijeti općem dobru zajednice kao i zaštiti i očuvanju okoliša.

5.2.3. Ericsson Nikola Tesla

Ericsson Nikola Tesla vodeći je isporučitelj komunikacijskih proizvoda i usluga u operatorskom segmentu, kao i isporučitelj inovativnih ICT rješenja vezanih uz zdravstvo, nacionalnu i javnu sigurnost, državnu upravu, promet, komunalne djelatnosti i multimedijску komunikaciju. Pružateljima usluga omogućuje punu vrijednost od povezivanja te predvodi digitalnu transformaciju u odabranim industrijama i područjima ljudskog djelovanja. Među vodećim je izvoznicima u zemlji, a na prvome je mjestu kada je riječ o izvozu znanja. Kompanija nudi suvremenu ispitnu okolinu uz niz inovativnih rješenja koja omogućuju kvalitetna testiranja mreža operatora i internih korisnika. Spajanjem tehnološkog vodstva Ericssonova globalnog i kompanijskog portfelja, inovativnih i troškovno učinkovitih rješenja, uz pomoć visokoobrazovanih zaposlenika, kompanija zadovoljava potrebe kupaca s ciljem ostvarenja vizije daljnjeg osnaživanja naprednog, održivog i povezanog svijeta. Kao pridružena članica korporacije Ericsson, kompanija djeluje unutar tržišnog područja Europa i Latinska Amerika (MELA) (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:19). Ericsson Nikola Tesla Grupa bavi se isporučivanjem suvremenih informacijsko-komunikacijskih proizvoda, rješenja,

softvera i usluga, a njihova ovisna društva Ericsson Nikola Tesla Servisi d.o.o. isporučuju usluge izgradnje i održavanja mrežne infrastrukture.

Njihov poslovni model temelji se na prilagođavanju tržišnim uvjetima i prepoznavanju novih poslovnih prilika. Na taj način kupcima nude tehnološki napredne, troškovno učinkovite i održive proizvode i rješenja. Temelj su njihovog poslovanja usmjerenost na kupce i motivirani zaposlenici. Informacijsko-komunikacijska rješenja i proizvodi imaju ključnu ulogu u digitalnoj transformaciji svih industrijskih segmenta te su katalizator promjene za dobrobit svakog pojedinca i društva u cjelini. Svrha je njihove kompanije omogućiti stvaranje naprednog, održivog i povezanog svijeta nudeći inovativna informacijsko-komunikacijska rješenja i proizvode koji su jednostavni za usvajanje, korištenje i buduću nadogradnju, zatim omogućiti punu vrijednost povezivanja za pružatelje komunikacijskih usluga te predvoditi digitalnu transformaciju u odabranim industrijskim segmentima. Njihova strategija zasniva se na pet temelja: tehnološkom vodstvu zahvaljujući naprednim rješenjima Ericssona Nikole Tesle, Ericssona i trećih strana, inovativnim rješenjima za industriju i društvo, troškovnoj učinkovitosti, visokostručnim zaposlenicima i snažnoj prisutnosti na lokalnim tržištima te poslovanju u skladu sa standardima održivosti i poslovnom odgovornošću (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:17).

Održivi razvoj i društvena odgovornost sastavni su dio njihove Strategije dugoročnog poslovnog razvoja te su postulati održivosti i odgovornosti ugrađeni u sve njihove poslovne procese i aktivnosti. Svi zaposlenici snažno su usmjereni na realizaciju trostruke linije odgovornosti, a to su financijska, okolišna i društvena odgovornost (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:37). Principi održivosti i društvene odgovornosti provode se u svim segmentima poslovanja. Grupa izvještava o svojoj održivosti i učinku korporativne odgovornosti u skladu s globalno priznatim standardima i načelima kako bi dionicima omogućila sve potrebne informacije o djelovanju Grupe u ovom području. Grupa izvještava i u skladu s načelima UN Global Compact o svom napretku koji se odnosi na ljudska prava, okoliš i antikorupciju (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:38). Predani su ostvarenju globalnih ciljeva za održivi razvoj kao što su: zdravlje, obrazovanje, korištenje obnovljivih izvora energije, rodna ravnopravnost, ekonomski rast, održivi gradovi, smanjenje nejednakosti, održiva potrošnja, očuvanje vodenog svijeta i života na zemlji (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:39). Osnažiti inteligentan, održiv, uključiv i povezan svijet, svrha je poslovanja Ericsson Nikola Tesla Grupe. Održivost je ugrađena u sve aktivnosti i procese Grupe te predstavlja temelj stvaranja poslovnih vrijednosti. Usmjerenost na održivost i

odgovorno poslovanje pomažu u ostvarivanju dvaju glavnih ciljeva - stvaranje pozitivnih učinaka i smanjenje svih oblika rizika. Njihova strategija integrira održivost i korporativnu odgovornost stvarajući tako preduvjete za aktivnu ulogu u provođenju digitalne transformacije društva i stvaranje nove vrijednosti za sve dionike. Uključuje: odgovorno poslovanje, održivost okoliša i digitalnu uključenost, energiju, klimu te posvećenost kružnom gospodarstvu (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:41). Kako bi osigurala čvrste temelje održivog društveno odgovornog poslovanja, Ericsson Nikola Tesla Grupa redovito procjenjuje svoje ključne ekonomske, ekološke i društvene teme. Ovo je središnja komponenta analize stanja neophodne za razvoj strategije, postavljanje ciljeva, upravljanje rizicima i izvještavanje (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:47). Ericsson Nikola Tesla Grupa i svi njezini zaposlenici imaju obvezu i opredjeljenje za najvišu razinu integriteta i etičnosti u vođenju poslovanja. Politike, direktive i procesi Ericsson Nikola Tesla Grupe obuhvaćaju teme: odgovorna nabava, briga o zdravlju i zaštita na radu (ZNR), upravljanje okolišem, antikorupcija, ljudska prava, trgovinska i prodajna usklađenost.

Ericsson Nikola Tesla Grupa kontinuirano i predano implementira i provodi mjere zaštite poštujući visoke standarde zaštite privatnih podataka s ciljem razvoja i isporuke proizvoda i usluga te osiguranja kontinuiteta poslovanja bez obzira na moguće ugroze (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:62). Sastavni su dio vizije, strategije i prihvaćenih vrijednosti Ericsson Nikola Tesla Grupe različitost i uključivost svih zaposlenika i svih drugih dionika u njihovom poslovanju i u društvu kao cjelini. U svim procesima i poslovnim aktivnostima izgrađuju kulturu različitosti i uključivost odnosno poštivanje i uvažavanje međusobnih razlika te prihvaćanje vrijednosti koju svaki pojedinac donosi u radno okruženje. Povezujući ljude različitih osobina i talenata te dajući svakoj osobi priliku da u svom radu da najbolje od sebe, stvaraju preduvjete za dugoročni održivi razvoj njihovog poslovanja (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:77).

Kao društveno odgovoran poduzetnik, Ericsson Nikola Tesla posebnu pozornost posvećuje održivom poslovanju koje uključuje postavljanje konkretnih ciljeva u području očuvanja klime i okoliša te postupanje u skladu s njima. Stoga je sagledavanje vlastitih utjecaja na klimu i okoliš te sustavna optimizacija potrošnje svih vrsta energenata i ostalih prirodnih resursa, važan dio kompanijske kulture i strategije (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:85). Zagađenje okoliša i klimatske promjene prepoznate su kao jedna od najvećih globalnih prijetnji, a za njihovo zaustavljanje potrebno je djelovanje svih gospodarskih sektora. Stoga je pametna primjena informacijsko-komunikacijskih tehnologija (ICT) koje, same za sebe, ne

uzrokuju značajna zagađenja, ali njihova primjena može smanjiti negativni utjecaj gotovo svih područja djelovanja, ujedno je i ključ za održivu budućnost (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:88). Inzistiraju na programima poboljšanja kojima su obuhvaćeni planovi i konkretni ciljevi smanjenja utjecaja na okoliš. Svoja znanja i iskustvo nastoje dodatno unaprijediti te prenijeti na dobavljače/ izvođače i poslovne partnere te na širu društvenu zajednicu. Također, aktivno potiču svoje zaposlenike na prekid korištenja jednokratnih plastičnih proizvoda, a veći dio takve jednokratne plastične konfekcije, u suradnji s dobavljačima usluga, već su u kompaniji zamijenili onima od ekološki prihvatljivih materijala (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:90).

Kompanija sustavno radi na optimizaciji potrošnje svih vrsta energenata, a zahvaljujući inovacijama stručnjaka kontinuirano ostvaruju značajne uštede energije na njihovim ispitnim sustavima, odnosno u testnoj okolini koja je ujedno i njihov najveći potrošač električne energije (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:91).

Primjenjuju sve odgovarajuće propise za posebne kategorije otpada. Upravljanje otpadom uključuje koordinaciju s vanjskim izvršiteljima i nadzor nad aktivnostima prikupljanja, sortiranja, privremenog odlaganja, pripremi isporuka i isporuci različitih vrsta otpada (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:92).

Unatoč pandemiji i potresima koji su duboko potresli ljude i poslovanje, ugrozivši sva područja ljudskog života i rada, Grupa je nastavila i s dotadašnjim aktivnostima vezanim za njen pozitivni utjecaj i promjene u društvu, prije svega kroz tehnološko liderstvo i inovativna ICT rješenja za bolji život ljudi te razvoj društva i gospodarstva. Tijekom 2020. višestruke su krize u društvu potaknule Ericsson Nikola Tesla Grupu i njene zaposlenike na solidarnost i inicijativu. Kroz brojne konkretne akcije podrške i pomoći demonstrirane su temeljne vrijednosti Grupe (Ericsson Nikola Tesla godišnje izvješće, 2020:14).

Ericsson Nikola Tesla svojim novim ICT rješenjima značajno doprinosi svim segmentima ljudskog djelovanja i njihovih djelatnosti, olakšava njihovo međusobno povezivanje te realizaciju i rješenje mnogih problema s kojima se poduzeća i pojedinci susreću. Uz sve navedeno, trudi se doprinijeti održivom razvoju na način da svojim inovativnim idejama i tehnologijama olakšavaju rješavanje globalnih problema.

5.2.4. Grupacija Đuro Đaković

Grupaciju Đuro Đaković čine Đuro Đaković Grupa d.d., kao matično društvo grupacije, i četiri povezana društva, u kojima je Đuro Đaković Grupa d.d. većinski vlasnik. Temeljna je djelatnost tvrtke Đuro Đaković Strojna obrada d.o.o. strojna obrada. Proizvodni program je usmjeren na: proizvodnju i popravak lokomotivskih i vagonskih osovinskih sklopova, proizvodnju različitih prijenosnika snage, proizvodnju bušotinskih ventila i glava te pružanje usluga strojne i toplinske obrade. U novije vrijeme tvrtka se bavi i proizvodnjom linije za proizvodnju peleta iz biomase prema specifičnim zahtjevima kupaca (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:6). Vizija i misija grupacije su stvaranje cjelovitih i jedinstvenih industrijsko-proizvodnih rješenja prema željama klijenata te objedinjavanjem ključnih kompetencija svih sastavnica osigurati kreiranje dodane vrijednost svakom projektu. Osnovne su organizacijske vrijednosti iskustvo, tehnologija i profesionalizam (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:8). Grupacija Đuro Đaković svojim poslovnim aktivnostima utječe na društvo, okoliš, zdravlje i sigurnost zajednice i područja u kojima djeluje. Ovim utjecajima upravljaju putem implementiranih sustava upravljanja te u okvirima zakonski određenih uvjeta i parametara, pri tome poduzimajući mjere da se ti utjecaji, iako u zakonski dozvoljenim okvirima, svedu na najmanju moguću razinu (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:25).

Obavljanjem svoje poslovne djelatnosti članice grupacije Đuro Đaković ujedno imaju utjecaj i na okoliš u kojemu obavljaju svoje djelatnosti. Grupacije ĐĐ u svome poslovanju koriste dio materijala i tehnoloških postupaka koji su potencijalno opasni za okoliš, ali primjenom sustava i / upravljanja zaštitom okoliša, rizici su svedeni na najmanju razinu. Na lokacijama članica grupacije Đuro Đaković obavlja se gospodarska djelatnost iz područja metaloprerađivačke industrije te djelatnost interne distribucije energenata pri kojima nastaju te se u odvodnu mrežu ispuštaju otpadne vode (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:26). U usporedbi sa prethodnim godinama, Grupacija ĐĐ za 2020. godinu ima značajno smanjenje količine otpadne vode (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:27). Pri izvršavanju redovnih i izvanrednih poslovnih aktivnosti društva grupacije Đuro Đaković generiraju otpad.

U grupaciji Đuro Đaković potiče se ponovna uporaba ili reciklaža proizvoda, ako je to po svojstvu istih moguće, te sprječavanje nastanka otpada prije nego li tvar, materijal ili proizvod postane otpad. Nadalje, kroz odvojeno prikupljanje korisnih sastojaka vrše se napor za smanjenje količine generiranog komunalnog otpada. U odnosu na 2019., tijekom 2020.

zabilježeno je smanjenje ukupne količine otpada za 26% (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:28). Generirani otpad odlaže se na za to predviđena i označena mjesta, u pripadajuće označene spremnike, odvojeno po vrstama i svojstvima otpada. Otpad se predaje ovlaštenim tvrtkama koje imaju dozvole nadležnih tijela za gospodarenje otpadom (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:29).

Članice grupacije Đuro Đaković sustavno upravljaju energijom. Sustavno upravljanje energijom dovelo je do povećanja svijesti o potrebi učinkovitog korištenja energije, a time i do smanjenja količine utrošene energije, troškova energije i smanjenja emisije stakleničkih plinova. Praćenjem potrošnje energije i energenata, prema internim procedurama te provedbom energetskih pregleda od strane vlastitih stručnjaka, (kao dio programa gospodarenja energijom) želi se smanjiti utjecaj članica grupacije Đuro Đaković na okoliš (kroz trošenje prirodnih resursa i emisije stakleničkih plinova u zrak) te smanjiti troškove za energente i vodu. Pri nabavi strojeva i opreme koji troše energiju i energente, vodi se briga o energetskej učinkovitosti istih, ali i mogućnosti praćenja potrošnje energenata ili vremena rada kako bi se dobili što točniji rezultati praćenja potrošnje.

U grupaciji se ne koriste obnovljivi izvori energije. Zemni plin i električna energija su energenti koji su se najviše trošili u grupaciji, ali ipak je električna energija glavni energenti u radu proizvodnih postrojenja i prostora te je neophodna za rad strojeva, uređaja za hlađenje te rasvjetu (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:30). Zbog potencijalnih okolišnih i ekonomskih utjecaja, upravljanje emisijama plinova u atmosferu važan je segment društveno odgovornog poslovanja grupacije ĐĐ. Upravljanje i nadzor emisija redovita su aktivnost - nadziru se emisije u atmosferu iz nepokretnih izvora, o čemu se podnose izvješća sukladno zakonskim propisima iz domene zaštite zraka (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:33).

Grupacija Đuro Đaković od svojih početaka nastoji pridonijeti razvoju opće društvene zajednice uz promicanje društvene odgovornosti. Kao društveno odgovorna grupacija gaje bogatu i raznoliku suradnju s užom i širom zajednicom, a interaktivno djelovanje povećava međusobnu povezanost. Članice grupacije Đuro Đaković u suradnji s visokim učilištima i srednjim školama uobičajeno su otvorene za učeničke ili studentske posjete i obilazak proizvodnih pogona naših društava. Ipak, u 2020. nije bilo posjeta vojnih učilišta i drugih

obrazovnih institucija zbog situacije s pandemijom (Grupacija Đuro Đaković konsolidirano nefinancijsko izvješće, 2020:41).

Iako koriste dio štetnih materijala, grupacije ĐĐ primjenom se različitih načina trude rizike svesti na najmanju moguću razinu. Unatoč količini otpada kojeg stvaraju, potiču reciklažu proizvoda kako bi se taj otpad smanjio i kako bi maksimalno iskoristili proizvode. Iako ne koriste obnovljive izvore energije, redovitim praćenjem potrošnje energije nastoje smanjiti utjecaj na okoliš. Iz svega navedenog, može se zaključiti da grupacije ĐĐ doprinose održivom razvoju.

Iz prethodno navedenih informacija može se zaključiti kako su se odabrana poduzeća, unatoč pandemiji i teškim uvjetima, koji su zahtijevali razne prilagodbe, dobro snašli i ostvarili dobre rezultate u svim područjima svoga djelovanja. Izvršena je analiza nefinancijskog izvještavanja te društveno odgovornog poslovanja u okviru izvješća. Poduzeća se kroz svoj rad i upravljanje vode društvenom, okolišnom i financijskom odgovornošću. Izvještavaju o svojoj održivosti i učinku korporativne odgovornosti u skladu s globalno priznatim standardima i načelima. Nastoje realizirati neke od zajedničkih globalnih ciljeva za održivi razvoj kao što su: zdravlje, obrazovanje, rodna ravnopravnost, ekonomski rast, održivi gradovi, održiva potrošnja, očuvanje vodenog svijeta i života na zemlji. Postavljaju konkretne ciljeve u području očuvanja klime i okoliša te postupaju u skladu s njima. Stoga je sagledavanje vlastitih utjecaja na klimu i okoliš te sustavna optimizacija potrošnje svih vrsta energenata i ostalih prirodnih resursa važan dio njihovih kompanijskih kultura i strategija. Odabrana poduzeća, u cilju zaštite okoliša, raznim aktivnostima pridonose povećanju razine kvalitete svoje usluge na način da potencijalne štetne utjecaje svedu na najmanju moguću mjeru sigurnim odlaganjem opasnih i štetnih tvari. Neka od odabranih poduzeća smanjuju potrošnju energije u svakom obliku te saniraju vodne mreže kako bi postigli što racionalnije iskorištavanje vodnih resursa s ciljem sprječavanja onečišćenja i zaštite okoliša.

6. ZAKLJUČAK

U suvremenom se dobu sve brzo mijenja, trendovi se ubrzano razvijaju i nastaju novi, kako u privatnom životu, tako i u poslovnom. Nefinancijsko izvještavanje, kao relativno novi trend, u korporativnom izvještavanju sve više prodire i pronalazi svoju ulogu u izvještajima poduzeća. Iako u Hrvatskoj još nije toliko poznato, sve se više poduzeća odlučuje na taj korak kako bi bili na razini međunarodno priznatih poduzeća te kako bi privukli poslovne partnere i poradili na svome ugledu. Nefinancijsko izvještavanje izvrsna je dopuna financijskom izvještavanju, a ovakvom vrstom izvještavanja poduzeće može lakše komunicirati sa svojim dionicima u odnosu na financijska izvješća koja su razumljiva manjem broju dionika. Također, nefinancijska izvješća odličan su pokazatelj potencijala dugoročne uspješnosti poslovanja poduzeća (osobito kroz utjecaj na društvo i okoliš). Poduzeća u svojim nefinancijskim izvještajima opisuju na koji način uspješno posluju, a da pritom ne ugrožavaju živa bića i okoliš. Također, svojim budućim suradnicima daju prikazuju kako brinu o svojim zaposlenicima i potiču ravnopravnost. Raznim aktivnostima nastoje maksimalno povećati razinu kvalitete svoje usluge te svesti štetne i negativne utjecaje na najmanju moguću razinu. Budući da je nefinancijsko izvještavanje složen proces, u kojem se mjere i prate mnogi ekonomski, okolišni i društveni čimbenici poslovanja te se ulažu vrijeme i resursi, poduzećima ide u korist napisati jedan takav izvještaj, čak i ako nisu obavezni. Iz takvih je izvješća vidljivo koliki trud i vrijeme ulažu u svoje poslovanje, zaposlenike i u ono najbitnije - okoliš i kvalitetan život na Zemlji.

U empirijskom dijelu rada, analizirana su četiri nefinancijska izvješća, četiriju poduzeća iz 2020. kako bi se prikazalo na koji su način poduzeća poslovala te kako su se snašla u vrlo specifičnoj i zahtjevnoj godini. U istoj je godini započela pandemija, ali su i razorni potresi pogodili Republiku Hrvatsku. Na temelju provedene analize vidljivo je kako su poduzeća, unatoč brojnim preprekama, ostvarila dobre rezultate i zadržali svoje vrijednosti te najvažnije od svega, trudili se realizirati globalne ciljeve za održivi razvoj brigom o okolišu, zdravlju, klimi, svojim zaposlenicima nastojeći maksimalno smanjiti sve štetne utjecaje svojeg poslovanja. Svako je analizirano poduzeće na svojstven način ostvarilo uspješnost svoga društveno odgovornog poslovanja i doprinijelo kvalitetnijem načinu života.

7. LITERATURA

ACCA, The Business Benefits of Sustainability Reporting in Singapore, Association of Chartered Certified Accountants (2013) URL:

http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDFtechnical/otherPDFs/sustainability_oundtable.pdf (pristup: 11.08.2022.)

Balluchi, F., Lazzini, A., Torelli, R. (2021) *Credibility of environmental issues in non-financial mandatory disclosure: Measurement and Determinants*. URL:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652620357905> (pristup: 09.09.2022.)

Begić, J. *Važnost nefinancijskog izvještavanja u RH s naglaskom na mala i srednja poduzeća*. Institut za društveno odgovorno poslovanje (IDOP)

Bobanović, I. (2017). *Utjecaj društveno odgovornog poslovanja na konkurentsku prednost poduzeća sjeme d.o.o.* Diplomski rad. Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet

Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014.

URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-parliament_en

Dupin, J. (2020) *Nefinancijsko izvještavanje: primjer velikih poslovnih subjekata u Hrvatskoj*. Diplomski rad. Karlovac: Veleučilište u Karlovcu

EUR-Lex. Pristup zakonodavstvu Europske Unije. URL:

<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0095> (pristup 10.08.2022.)

Global Reporting Initiative (GRI). *Report or Explain: A smart EU policy approach to non-financial information disclosure* (2013). URL: www.globalreporting.com (pristup: 17.08.2022.)

Godišnje HEP izvješće o poslovanju i održivosti (2020). URL:

https://www.hep.hr/UserDocsImages//dokumenti/Izvjescje%20o%20odrzivosti//HEP_izvjescje_poslovanje_odrzivost_2020.pdf

Godišnje izvješće Ericsson Nikola Tesla (2020). URL:

https://www.ericsson.hr/documents/20181/220941/GI_ETK_hr_2020.pdf/028494e9-4971-4b23-ae73-8765148ec027

Godišnje izvješće o održivosti HŽ Infrastrukture (2020). URL: <https://www.hzinfra.hr/wp-content/uploads/2021/07/HZ-Infrastruktura-Izvjesce-o-odrzivosti-2020.pdf>

Hladika M. i Lacković E. (2019) *Analysis of effects of changes in regulatory requirements for disclosures on the financial and non-financial reporting of companies*. Faculty of Economics and Business, University of Zagreb

Hladika, M. i Valenta, I. (2017) *Integrirano izvještavanje – nova platforma korporativnog izvještavanja*. Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, HANFA (2021). *Smjernice za nefinancijsko izvještavanje poduzeća prema okolišnim, upravljačkim i društvenim (ESG) ciljevima*.

Hrvatska gospodarska komora. URL: <https://dop.hgk.hr/> (pristup: 28.8.2022.)

Hrvatska udruga poslodavaca (2014) *Društveno odgovorno poslovanje za sve (DOP za sve). Priručnik za organizacije poslodavaca*. URL: <http://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/Petra%20Senti%C4%87/Prirucnik%20DOP%20HR.pdf> (pristup 10.08.2022)

Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj (2020) *Nefinancijsko izvještavanje*. URL: https://www.hrpsor.hr/wp-content/uploads/2020/09/Brosura_-NFI_2020.pdf (pristup:28.8.2022.)

Institut za društveno odgovorno poslovanje, IDOP. URL: <https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/>

Konsolidirano nefinancijsko izvješće Grupacije Đuro Đaković (2020). URL: https://www.duro-dakovic.com/download/documents/read/nefinancijsko-izvjesce-2020_71/

Krivačić, D. i Antunović M. (2018) *Nefinancijsko izvještavanje: novi izazov za korporativne računovodstvene sustave*. Zbornik, Sveučilište u Karlovcu

Kuzmina-Merlino, I., Kotane, I. (2012) *Non-financial indicators for evaluation of business activity*. Article in European Integration Studies, January 2012.

Matešić M., Pavlović D., Bartoluci D. (2015). *Društveno odgovorno poslovanje*. VPŠ Libertas, Zagreb

Narodne novine (2009). *Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske*. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html (pristup: 29.08.2022.)

National Action Plans on Business and Human Rights. URL: <https://globalnaps.org/about/> (pristup: 28.07.2022)

Odraž. URL: <https://www.odraz.hr/nase-teme/odrzivi-razvoj/odrzivi-razvoj/> (pristup: 17.08.2022.)

Omazić M. A., Markota Vukić N., Ravlić Ivanović I., Cigula K., Marszalek V. i Rösler B. (2020) *Analiza stanja nefinancijskog izvještavanja u hrvatskoj 2017. I 2018.* Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Osmanagić Bedenik, N., Barišić, P. (2019) *Non-financial reporting: Theoretical and Empirical Evidence.* URL: <https://www.intechopen.com/chapters/67963> (pristup: 09.09.2022.)

Puljiz, A. (2021) *Analiza stanja nefinancijskog izvještavanja osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj.* Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet

Rehman, Khan, S., Yu, Z., Umar, M. (2020) *How environmental awareness and corporate social responsibility practices benefit the enterprise? An empirical study in the context of emerging economy.* URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/MEQ-08-2020-0178/full/pdf?title=how-environmental-awareness-and-corporate-social-responsibility-practices-benefit-the-enterprise-an-empirical-study-in-the-context-of-emerging-economy> (pristup: 10.09.2022.)

Sedlar, I. (2020) *Nefinancijsko izvještavanje kroz primjenu društvenog modula GRI standarda: studija slučaja odabranih velikih društava u RH.* Diplomski rad. Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet

Turzo, T., Marzi, G., Favino, C., Terzani, S. (2022) *Non-financial reporting research and practice: lessons from the last decade.* The Journal of Cleaner Production. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652622007867?via%3Dihub> (pristup: 10.09.2022.)

Vuković, R. (2019) *Nefinancijsko izvještavanje kao novi trend u računovodstvu održivosti s primjerima dobre prakse.* Diplomski rad. Zagreb: RRiF Visoka škola za financijski menadžment

Zakon o računovodstvu. URL: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>

URL:<https://www.hanfa.hr/vijesti/hanfa-donijela-smjernice-za-nefinancijsko-izvje%C5%A1tavanje-poduze%C4%87a-prema-okoli%C5%A1nim-upravlja%C4%8Dkim-i-dru%C5%A1tvenim-esg-ciljevima/#> (pristup: 29.08.2022.)